

Zirnekļa tīkls smilgās

Šo grāmatu es veltu savai jaunākajai meitai Ancei

- Madara, laikam ir pienācis laiks iznest ārā esošajiem glāzi vīna, – Konkordija, uzrunāja māsu, kura bezspēcīga, neko neredzošām acīm stāvēja pie loga.
- Liec viņu mierā, paņem pati glāzes un iznes viesiem, varētu domāt, ka tu te svešā! – viņu aprāja Līze, ienākdama pa durvīm.
- Varētu domāt, ka es nu zināšu, kur viņiem tagad glāzes stāv! – Konkordija paraustīja plecus.
- Man domāt, turpat kur vienmēr, lielajā bufetē. – Līze centās atdarināt viņas toni.
- Lielās bufetes jau sen vairs nav... – lēni teica Madara, nenovērsdamās no loga.
- Nu, ko es teicu! – Konkordija pārākumā pasmaidīja.
- Glāzes ir pieliekamā, – tāpat atsvēšināti iestarpināja Madara un, kad Konkordija atvēra durtiņas, piebilda – tikai uzmanīgi, tur plauktiņš... – viņa nopūtās, izdzirdot plīstoša stikla troksni, – bija nestabils.
- Cik labi, ka šoreiz traukus neplēšu es, – klusi nobubināja Līze.

Tas bija lielais plaukts, uz kura stāvēja ne tikai glāzes, bet arī apakštasītes un citi trauki. Plaukts bija gāzies no augstuma un viss, kas atradās uz tā un zem tā, bija lauskās.

Ja paskatās uz pasauli no augšas, tā atgādina kaleidoskopu, kurā kāds gudrs meistars, kam šad tad gribas paspēlēties, sabēris krāsainus stikliņus, bet varbūt lauskas. Kontinenti kā lieli gabali, bet valstis mazāki, un cilvēki – pavisam mazi, gandrīz ne saskatīt. Katra cilvēka, katra atsevišķā cilvēka liktenis ir kā akmentiņš, kā zīlīte, kā lauska kādā lielā mozaikā. Tik sīks un tomēr tik nozīmīgs. No mazā sastāv lielais. Ja nebūtu smilšu graudiņu, nebūtu Everesta. Ja nebūtu atsevišķu šūnu, nebūtu arī dzīvības, nebūtu korpuskulu, nebūtu gaismas. Cilvēkam patīk lielas lietas – lielas mājas, lielas valstis, liela nauda... Vajag paskatīties uz mazo. Uz mazu, vienkāršu cilvēku. Mazu zīlīti lielajā pasaules rotā. Un pasauli, kas slēpjas katrā no mums. Es pagriežu kaleidoskopu pret gaismu. Vajag sagriezt tikai mazliet, stikliņi sakrīt un izeaigojas. Tā kāds šo pasauli groza un stikliņi sakrīt atkal un atkal gan karos, gan katastrofās, sakrīt pavisam savādāk, kam nesot laimi, kam nelaimi, nojaucot robežas, laimi padarot par nelaimi un otrādi. Nejausība!? Šajā pasaulē nav nejausību, šī pasaule ir galīga, nejausības notiek tur augšā, bet tā vairs nav mūsu darišana. Bet tāds jau cilvēks ir, viņš labprātāk pētīs debesis un zvaigznes, nevis paskatīsies sev zem kājām. Kosmos ir daudz vairāk izpētīts nekā mūsu pašu dienišķie okeāni. Cita durvju priekšā netīrumi ir labāk pamanāmi. Arī katra cilvēka dzīve ir tāds kaleidoskops, un piedzimstot mēs saņemam savus stikliņus. No kurienes, to neviens nezina, bet šie stikliņi mums katram jau piedzimstot ir iedoti līdzī. Jā, dzīves laikā mēs savācam, paceļot no zemes, dažreiz arī no debesīm, vēl citus stikliņus un beram

tos savā kaleidoskopā... Visi apkārtējie cilvēki ar saviem likteņiem, uzvedību un attieksmi veido mūsu stikliņu kombinācijas, tie sakrīt jaunās un jaunās krāsās. Kāds cilvēks mums liekas īpaši labs, bet citiem diviem – slikts, un vēl kādam pavisam nosplauties uz to, kas ar tādu notiek... Neviens mēs neesam ne labs, ne ļauns galīgi – pēdējā instancē. Kaleidoskopa stikliņi sakrīt, un mēs varam redzēt šo konkrēto kombināciju, konkrēto rīcību, konkrēto uzvedību, konkrēto izvēli; diemžēl pēc stikliņu konfigurācijas mēs spriežam par visu kaleidoskopu. Neviens mēs nevaram būt pārliecināts par katra kaleidoskopa uzbūvi. Kas patiesībā ir šajā kaleidoskopā, kādus spoguļus Dievs Kungs tur ir ielicis un kāpēc, ja tas atspoguļo tieši tādu īstenību?

Varbūt tāpēc bieži vien nevar saprast, kur sapnis un kur realitāte.

Apžē, cik ilgi viņas nebija tikušās. Droši, ka netiktos vēl tikpat ilgi, ja nenomiris Madaras vīrs Jānis. Tas nu bija gadījums, kur nevarēja pateikt – man vienalga un es nevaru. Madara bija vienīgā precētā no māsām. Vienīgā, kam bija bērni, kurus gan par bērniem saukt būtu grēks, pastarītei jau sešpadsmit.

Konkordija, jaunākā no māsām, ieradās uz bērēm skaistā melnā kašmira kostīmā, kuru greznoja tikai sudraba ķēdīte ar pērli un, protams, pieskaņoti auskari. Lai kur viņa ietu, lai kas notiktu, tiklīdz ieradās Konkordija, bija skaidrs, ka ienākusi pavēlniece, karaliene. Līze, vecākā no māsām, smagi nopūtās, ievērojusi māsaī kājās karpītes ar spiciem papēžiem. It kā šī nezinātu, ka ceļš uz lauku kapsētu nav bruģēts ar zeltainiem ķieģeļiem.

Smagi nopūtās arī Konkordija, tāpat nopētījusi māsu, kas bija ģērbusies tajos pašos melnajos svārkos kā iepriekšējā reizē, lai gan bija pagājuši gadi pieci, seši, varbūt vairāk. Nē, tā Līze nu gan neprata ne par sevi rūpēties, ne pastāvēt, nu īsta līze. Pat matus sapinusi tādās pašās bizēs un pielipinājusi galvai kā pirms gadiem. Tā vien likās, ka viņa ir iekonservēta formalīnā, nemainījās nekas. Kaut vai lieka krunciņa būtu uz ģīmja parādījusies!

Atlika vēl bēdumāsa Madara, kas gan pēc bēdu satriektas būtnes neizskatījās pat šādā brīdī – mierīga, pat pārāk mierīga. Varbūt viņai vēl nebija pienācis laiks bēdāties. Līdz galam mēs mīļas būtnes zaudēšanu saprotam tikai tad, kad kādu laiku esam vieni. Līdz šim laiku bija aizņēmušas rūpes par bērēm, mielastu, viesu aicināšanu, mājas kopšanu, bērnu un vīramātes mierināšanu. Par sevi domās tad, kad būs vaļa, viņa mēdza teikt. Arī māsām viņa vienmēr bija kā tāds zirnītis, kas neļauj dzirnu smagajiem akmeņiem saķerties. Te jāsaka, zirnītis bija pietiekoši ciets, lai pats netiktu samalts.

Viesumāsu skatieniem nepaslīdēja garām arī pārējie bērīnieki. Vīramāte bēdu satriekta tik ļoti, ka šķīta – nekavējoties būtu gatava sekot dēlam. Tad būtu reiz Madarai miers, nodomāja Konkordija, bet kaut ko tādu skaļi teikt neuzdrošinājās.

Madaras jaunākā meita bija mēģinājusi uzkrāsoties, bet visai neveiksmīgi, skropstu tuša bija atstājusi pēdas ne tikai uz sejas, bet arī uz kakla un pat uz blūzītes. Konkordija nolēma vēlāk noteikti paskaidrot Rozei, ka ir brīži, kuros nu nekādi nevajag krāsoties, vai arī to drīkst darīt ar speciālu, ūdens izturīgu kosmētiku. Sarma, vidējā meita, arvien vairāk līdzinājās mammai.

Apaļuma ziņā. Tie planckarīgie džemperu kārtu kārtām joprojām bija modē. Vienīgi garā zeltainā bize gulēja uz muguras kā paklausīga, nogurusi čūska, tas izskatījās vecmodīgi. Un acīs tāds dīvains ... nogurums vai, tāda kā padevība, bet tas laikam no bēdām. Vecākā – Irbe neatkāpās no mammas ne soli. Pa gabalu viņa atgādināja puisieti: gara auguma, mati īsi, džinsas, žakete... Konkordija pasmīnēja – ja tā nebūtu Madaras meita, viņa noteikti uzjautātu, kā tur ir ar seksuālo orientāciju...

Turpat arī visur esošās sieviņas, kas lūgtas un nelūgtas ieradās katrās bērēs. Vai viņas nāca, lai apjaustu savu nīcīgumu, izdzīvotu to, kas pašām vēl priekšā? Austrumu tautām ir speciālas apraudātājas, tādas, kuras vaimanā un klieudz bērēs. Latviešiem gan tā nav pieņemts, mēs esam samērā klusa tauta, bet apraudātājas, kā izrādījās, tomēr pastāvēja.

Konkordija pavīpsnāja, redzot, kā vecākā māsa runājas ar bēriniem, viņa pati likās nevienu neredzam, pareizāk, nepazīstam. Nu un kas, ka daudzi no bērū viesiem vienā smilšu kastītē spēlējušies, kas visus var atcerēties! Viesi pulcējās grupiņās, kas lēnām auga arvien lielākas, tomēr savā starpā šīs grupiņas nekontaktējās. Savrup turējās kaimiņš Jānis ar sievu un meitām. Skatu pagriežot sānis no Jāņa ģimenes, tas apstājās pie Jēkaba ar sievu, dēlu un meitu. Līze labu brīdi centās atcerēties kā sauc Jēkaba sievu, lai gan viņa bija visai zīmīga, melnmate un melnace, nu smuka, bet vārdu Līze neatcerējās. Nekāda kuplā ģimene šim nebija sanākusi. Līze pazina Jēkabu vēl no bērnības laikiem, tad viņš bija teicis, ka būšot daudzu bērnu tēvs. Konkordija dzirdēja sievas turpat runājam, ka Jēkaba meita braukšot uz Vāciju, vai Dāniju mācīties. Kā ne, nu tai... Edītei, radi uzradušies Vācijā, vai Dānijā. Nu ko tur – bagāts kā grib, nabags kā var, nebūtu šim tā sieva tik izdarīga un tie radiņi, tad nezin kā gan viņiem ietu, tādas runas klīda. Zirgu Jēkabs esot nopircis! Tas nu bija kas nedzirdēts! Zirgu kādam īpašumā Līze neatcerējās pat no bērnu dienām, tad bija kolhoza zirgi, kurus varēja uz vasaru aizņemt, ja sagādāja sienu. Jā, gan Madaras, gan Jēkaba tēvam tika ar zirgiem noņemt, bet zirgus aizstāja mašīnas, un zirgkopja amats izmira. Lai tagad kāds, kas nav aiz bagātības sajucis, pirktu zirgu? Nu neizskatījās, ka šie no bagātības būtu uzpūtušies!

Līze uzmanīgi pārlaida skatu pierastajām lauku mājām. Kādreiz tik lielais pagalmiņš nu bija sarāvis maziņš. Tas nebūt nebija tāpēc, ka tagad vecās ratnīcas vietā slējās jaunā dzīvojamā māja un arī kūts bija cita. Nē, kaut kas te bija mainījies pašos pamatos. Tikai vecā goba, kurā katru gadu kāra šūpoles, nebija mainījusies. Tā šķita mūžīga. Arī dziļā grava netālu no mājas bija palikusi tāda pati, tikai vairāk pieaugusi brikšņiem. Kamēr bija dzīvs tēvs, viņš izzāģēja un pārnesa mājās nokaltušos zarus, izplāva taciņas... Negribētas uzplaiksnīja ainas no mātes un tēva bērēm; kā Konkordija, kas kopš tiem laikiem nebija augusi ne par kriptu, raudāja, piespiedusies pie tā paša lielā koka. Gadi bija pagājuši, bet meitene baltās kurtiņās un īsi apgrieztiem matiņiem joprojām tur stāvēja un raudāja. Tāpat kā toreiz mīksti zuzēja baltais āboliņš zem kājām un tāpat vējš slinki stūma no pamales uz debess vidu mākoņus, tāpat smaržoja pēc skujām. Kur spēra soli, visur dzīvoja bērnības atmiņas. Tās bija reālas un aizsniedzamas, tikai tagad nedrīkstēja tām ļauties. Tās varēja iesūkt cilvēku kā mūklājs, no kura grūti ārā tikt.

Varbūt tiešām bērņībā zāle ir zaļāka, debesis zilākas un ūdens slapjāks, domāja Konkordija, arī aplaizdama skatienu māju ieskautajam pagalmam. Nē, viņai nebija žēl ne vecās kūts, ne ratnīcas, tos graustus jau sen vajadzēja nojaukt. Tikai kur tas Jānis naudu ņēma, lai uzceltu jaunās ēkas? Vai tiešām kredīts bankā? Kurā un cik liels? Kā tagad Madara tiks ar kredītu procentiem galā! Tas viņu interesēja vairāk. Cik viss šeit svešs! Pat smarža priekšnamā, kas vēl pirms gadiem bija sajūtama, nu bija pagaisusi, bet varbūt to pārmāca bērēm sagriezto skuju smarža.

Līze jau ievilka elpu, lai nopūstos, bet tā arī neizpūta, jo pēkšņi viņai likās, ka no klēts iznāk Jānis, tāds pats, kādu viņu to pazina, varbūt mazliet jaunāks, paskatījās uz debesīm, pacēla augšup rokas un brīdi tā stāvēja, tad gāja pāri pagalmam. Ko viņš te meklēja, ko viņš te staigāja, ko viņš te blandījās tā vietā, lai dotos uz laimīgo medību laukiem! Ko viņš vēl nebija izdarījis, ko paveicis, ko pateicis, ja reiz bija šeit? Visi, kas savu padarījuši, mierā devās prom, to Līze zināja droši, un aplaida acis bērū viesiem: vai tiešām tikai viņai vienai pašai rādījās? Bet ja tā, tad kāpēc arī Konkordija izskatījās kā kaķene, kas saspringusi lēcienam. Varbūt arī viņa redzēja? Un ja redzēja, tad ko? Varbūt pajautāt? Nē, viņa smies. Vai Madara, kas tobrīd iznāca no mājas, arī nekā neredzēja? Māsai rokās bija pudele ar sarkanu vīnu. Tas bija viņu mājas vīns. Tādu kādreiz darija tēvs. Tā recepti zināja tikai tēvs. Vai tad viņš to nebija aiznesis līdzī kapā? Irbe turēja paplāti ar glāzēm, bet Sarma tukšo. Rozi šobrīd neredzēja, varbūt viņa bija beidzot aizgājusi savest kārtībā noraudāto seju...

Līze viesu pulciņā joprojām centās saskatīt Jāni, kas šķita tik reāls. Ko viņa vispār zināja par savu svaini? Ar ko viņš bija dzīvojis? Pēc kā ilgojies? Vai viņam bija kāda sava pasaule? Ko mēs vispār viens par otru zinām? Un vai vajag? Ko viņa zināja par savām māsām? Par savas māsas meitām? Tikai to, kas bija redzams, to raupjāko, ko redzēja visi. Vai tad tagad Jāni neredzēja visi? Nē, tas bija tikai šķitums, viņa beidzot izpūta elpu...

Arī Konkordija nopūtās. Visi ar sievām un bērņiem, nevienas piemērotas kandidatūras, pie kuras apstādināt acis. Nē. Konkordija jau nebija no tām, kas ņemtu kuru katru. Tas nu bija pilnīgi skaidrs, ka šeit, laukos, Konkordijai nebija nekā piemērota. Viņa lai liktos gultā ar vīrieti, kas dienā nostrādājis pie smirdoša traktora un varbūt pat ož pēc kūts! Nē, nekad! Nevienam viņa nebija atzinusies, kā bērņībā riebās aromāts, kas nāca no tēva. Tāds ass sviedru smārds, kur nevar saprast, kas ož vairāk, viņš vai lopiņi, ar kuriem tēvs strādāja. Kā atblāzmu no tēva viņa reiz saoda Madaras Jāni, kad tas nejauši aizgāja garām. Arī šobrīd likās, šī smaka vēdīja no kaut kurienes, no nekurienes. Droši vien kāds no viesiem – zemniekiem. Tomēr kaut kas satraucošs bija šajā smaržā, kuru gribējās saukt par smaku. Konkordija negribot nodrebējās un paņēma glāzi no Madaras. Nu ja – tās ātri salasītas vai no visa ciema. Vīna garša no tā gan nemainījās, un māsas iedzēra par Madaras Jāņa vieglajām smiltīm. Šai brīdī pie viņām pietipināja Jāņa māte.

- To gan tu triec prom, – viņa teica neapmierināti un norādīja uz sievieti, kas stāvēja krietni atstatus no pārējiem viesiem.
- Kāpēc? - Madara nesaprata, – Bēres paliek bēres, te katrs ir gaidīts..
- Kas viņa tāda ir? – pajautāja Līze.

- Vai nepietiek, es pateicu, lai tās šeit nebūtu, – Jāņa māte teica tonī, kas lika iejaukties arī Konkordijai, kura vienkārši devās noskaidrot apstākļus un atgriezās ar sensacionālu jaunumu – tā bija Jāņa pirmā sieva.
- Kāpēc tu, Madar, nekad mums neesi teikusi, ka Jānis ir bijis precējies?
- Es nezināju...– izrādās, tas bija jaunums arī Madarai.
- Gādā, lai viņas te nebūtu!
- Ja jums viņa tā riebj, tad gādājiet par to pati ...

Līze un Konkordija saskatījās, kas zina, kādus vēl jaunumus nesīs šīs bēres... Nebija īstais laiks noskaidrot, kāpēc šis visnotaļ svarīgais fakts ticis izdzēsts no ģimenes atmiņu albūma un kāpēc Jāņa māte tā necieta šo sievieti. Laiks, šis nepielūdzamais vagars, skaitīja savu, un klāt bija mirklis, kad cilvēka nīcīgās miesas tiks atdotas zemei.

Pēdējā guļā Madaras vīram bija uzklāta turpat vecajā klētī, tajā pašā klētī, kur viņas, meitenes, kādreiz vasarā bija gulējušas, kur pēdējā miegā bija gulējuši arī viņu vecāki. Ja aiziet vecs cilvēks, tas ir saprotami, bet Jānis... viņš gulēja savā pēdējā guļvietā ar tādu kā smīnu uz lūpām, sak, ko jūs te skumstat, man jau viss ir beidzies, jūs vēl pūlēsieties un rausieties, jūs nodos un piekrāps, aprunās un pazemos, bet mani tas vairs neskar. Ja tā par mūsu Nāvi vispār var teikt, tad Jānis bija aizgājis viegli. Jaunajai mājai jumtu uzlicis, viņš bija pakritis. Ne skrambas. Pakritis un viss. Nu viņš smīnēja par palicējiem. Tāds nu viņš reiz bija, nevienu lielu darbu neatstāja nepadarītu. Māja gatava, Madarai tikai atlicis to iekārtot, bet viņš bija brīvs.

Lai es miršu, kad nomiršu, es nomiršu svētu rītu, es nomiršu svētu rītu, laudīm darbu nekavēšu, viņš allaž bija teicis un savu vārdu turēja, arī par to, ka sirmu viņu neredzēs un savus bērnus viņš izskolos.

Kad zārka galvgalā nostājās neliela auguma sieviete, ģērbta gaišās drēbēs, Līze saprata – cerības, ka Jāni izvadīs mācītājs, izplēn. Galu galā, kāda tam nozīme. Taču tikko sieviete atvēra muti, Līzei, kas jau bija sagatavojusi lielo mutautu kā tas pieklājas bērēs, raudamais aizcirtās. Nē, izvadītāja teorētiski runāja skaistus vārdus – par krītošām rudens lapām un aizejošām dzērvēm, bet darija to traģiskā balsī, it kā pati aizvadītu savu mīļāko vīrieti, atvadīdamās uz mūžu un neatstādama ne mazāko cerību stariņu palicējiem. Priekšā tikai melnā kapa bedre un bezceris. Pat debesis tukšas un tumšas, dzīves saule norietējusi. Nekad vairs, nekad! Nekad viņš nepieskarsies durvju rokturim, tas skums bez viņa siltā roku pieskāriena, nekad vairs viņa kājas neskars zāles maigumu, nekad vairs...

Kā neskars, ja viņš vēl nupat kā bija gāja pāri pagalmam! “Nē,” Līzes sirds kļiedza, “to zina katrs bērns, ka ar nāvi vēl nekas nebeidzas. Cilvēkam pieder nemirstīga dvēsele, tā viņam ir dota un nevar un nedrīkst būt, ka tāds cilvēks kā Jānis varētu vienkārši izgaist un pārvērsties par neko. Tas nevar tā būt, jo tas nedrīkst tā būt.”

Taču, klausoties šajos žēlabainajos vārdos, Madaras bērni raudāja un arī Konkordija rija asaras. Jāņa māte vispār šķita viena liela asara. Šajā brīdī visiem bija viņas patiesi žēl. Tas ir nedabiski, ja vecākiem jāatvadās no saviem bērniem. Līzei pāris asaras nobira, redzot Jāņa mātes bēdas, nevis klausoties tās sievietes vārdos. Kāpēc tad pasaulē bija jānāk Kristus, ja divus tūkstošus gadu pēc Viņa nāves un augšāmcelšanās kāds tomēr par to neko nebija dzirdējis.

Skatoties uz veco, bēdu pārmākto sievieti, ne prātā nevarētu ienākt, ka šāda būtne būtu spējīga kādam pāri nodarīt... Kaut gan nevienam nebija noslēpums, ka vīramāte jau no paša sākuma uzskatīja vedekli par tādu kā raganu un pat kāzās runāja, ka Jāni piebūrusi... Cik bieži mēs barojamies no otra cilvēka: māte no bērna, sieva no vīra, zinām, ka vajadzētu tikt vaļā, bet nav spēka. Mēs jūtamies aizvainoti, ja jādalās ar kādu mīlestībā. Tas šķiet briesmīgāk par brutāli atrautu maizes gabalu. Madara bija atņēmusi vīramātei dēlu un tagad bija skaidrs, ka Jāņa aiziešana ir vedeklas nopelns.

Protams, tās bija muļķības. Kas nu Madara par raganu... Tad jau īstāka ragana bija Konkordija, kurai acīs šad tad iemirdzējās tāda savāda uguns. Līzi šīs uguns bija baidījušas vienmēr. Arī tāpēc, ka jauni vīrieši vienmēr lipa pie viņas jaunākās māsas. Kas būs ar Konkordiju, ka tik nu neaiziet neceļus... Konkordija brīžiem atgādināja kaķeni, kas sagatavojusies cīņai. Nē, ne tīģerieni, ne panteru, bet tieši kaķeni. Viņā bija kaut kas pielaidīgs un nepieradināms reizē. Kāda liktenīga pretruna. Bet varbūt tā bija tikai skaudība, jo Līze vienmēr izskatījās tāda kā sevī ierāvusies, bez īstiem draugiem, un arī tagad domāja, ka pēc viņas jau nu neviens tā neraudās un tādus labus vārdus neteiks, kā tagad par Madaras Jāni.

Interesanti, vai tādus labus vārdus Jānis bija klausījis visu mūžu? Par mirušiem tikai labu? Kāpēc par mirušiem, kāpēc ne par dzīvajiem? Kaut gan, tas bija retorisks jautājums. Mirušais nekad vairs nekritis uz nerviem ar savām stulbībām, nekad neatnāks mājās piedzēries un negvelzīs muļķības, lieki nenotērēs naudu par nevērtīgiem sīkumiem un neuzbāzīsies ar nevajadzīgiem priekšlikumiem. Par mirušiem tikai labu. Kamēr apniks nākt uz kapsētu un laiks dzēsīs pēdas atmiņā.

Ne tik ātri. Nav jau lopiņš, ko ieliek bedrē un apber ar smiltīm, nav jau bomzis, ko ieliek maisā un norok bez vārdiem un puķēm. Līze gan mēdza aizbraukt līdz tiem nelaimīgajiem bez viena tuvinieka, lai vismaz Tēvreizi noskaidrotu. Tādus neviens neapšaus ar speciāli austu segu, kur zvaigžņu raksti, kur zemes un debess krāsas un pamatā senā sēru krāsa – baltā. Tas Madaras darbs, pēdējās naktīs pabeigts. Ar simboliem nedrīkst jokot, viņa vienmēr teica. Lai nu bērni to uzklāj, arī viņu roku siltums tur ir iekšā, par viņiem Madara domāja aužot. Cittautietim tas liktos stipri jocīgi. Tāpat kā bērni dvieļi ar špicēm. Tādi bija vecākiem un vecvecākiem. Labi, ka vairs nebija balto bērnu cimdu ar melnajiem rakstiem. Skaisti, bet mūsdienās nepraktiski. Vecāmamma mācīja visām meitām rakstus, bet sirdī tie aizķērās tikai Madarai.

Viss bija godam! Kaps nopušķots, mielasts kā nākas! Līzei ieejot mielasta istabā, viņiem garām, gandrīz notriecot no kājām, aizskrēja Roze. Tā arī īsti nevarēja saprast, dusmīga vai raudoša. Kaut kur tālu aizcirtās durvis. Tās varēja būt kādreizējās bērnu istabas durvis, tur kādreiz visas trīs māsas kopā bija dzīvojušas. Laikam jau tur tagad mita Madaras meitas.

Roze bija izmisumā. Viņa nevarēja atrast sev vietu. Uz galda malas stāvēja vecs bērnu kaleidoskops. Kas to te nolīcis, no kurienes tas radies, vai nav vienalga! Viņā cīnījās vēlēšanās paskatīties kaleidoskopā un to saplēst. Kāda jēga! Kam šodien kāda jēga? Viņa pacēla kaleidoskopu pie acīm. Atvērās krāsaina bērniņas pasaule. Krāsainās lauskas turpināja birt un kaleidoskops

grozīties, un katrreiz sakrita jauna kombinācija. Tā ir dzīve. Tā ir bērnība. Kāda tur bērnība! Tā ir beigusies!

Ak, Dievs, viņa domāja, un vēl nesen man likās, ka stāvu šai pasaulē uz abām kājām, ka esmu drošībā. Bet šķiet, ka tik tikko kā esmu apgāzusies, un ģimis ir dubļos. Mana ērtā pasaule sašķobījusies līdz neatpazīšanai. Riebjas dzīvot ar muļķīgiem sapņiem! Viss ir sekls un stulbs! Ak, tad Dievs dod mūžīgo dzīvi? Tiešām? Bet kam tas vajadzīgs! Dzīvot taču vajag šeit, uz zemes, bet nāves elpa ir it visās zemes lietās. Kāpēc cilvēki mirst? Man ir tāda sajūta, ka apglabāja ne tikai tēti, bet arī daļu no manis. Vairs nav pat spēka raudāt. Vārdi ir tie, kas cilvēkiem liek raudāt... To, kas noticis, to nevar ar asarām izsāpēt. Manī ieplūst ledains tukšums. Vai tieši tāds nav miris cilvēks - tukšs, kurš neko nejūt? Vai es esmu mirusi? Par nelaimi - nē! Par nelaimi, vēl aizvien es kaut ko jūtu. Un tad vēl tās cilvēku žēlabainās acis, kas raugās manī... Man to žēlošanu nevajag! Sāpes domātas sevī izglītošanai... tā saka... Ticīgie to dēvē par pārbaudījumu, neticīgie par likteni. Šobrīd galvā skan tikai viens vienīgs vārds – nāve.

Vārds „nāve” kā tāds traks suns ieķēries ar saviem asajiem zobiem manās domās un nelaiž vaļā. Nāve – trakais suns ietur azaidu, plosīdams manu dvēseli. Es nespēju pretoties, man nav spēka. No manis paliek vien žēlabainas ilgas un kunksti, ko izdveš mans ķermenis. Kā es to visu ienīstu!

Viņa trieca kaleidoskopu pret sienu. Dzinkšķēdami stikliņi izbira pa grīdu. Roze iekrita gultā, bet neraudāja. Pēc brītiņa viņai pakaļ ienāca Sarma. Esot jāatgriežas, vecāmma viņu saucot. Kad Roze izgāja no istabas, Sarma pacēla saplēsto kaleidoskopu. Bija nokritis tikai vāciņš. Viņa cītīgi salasīja izbirusos stikliņus un sabēra atpakaļ. Tagad to visu vajadzēja aplīmēt ar izolācijas lenti, un neviens nepateiks, ka tas kādreiz atsities pret sienu. Sarma nolika kaleidoskopu atpakaļ uz Rozes galda un izgāja no istabas, atstādama vaļā durvis.